

1. ÜNİTE:

DEĞİŞEN DÜNYA DENGELERİ KARŞISINDA OSMANLI SİYASETİ (1595-1774)

1.1. 1595-1700 YILLARI ARASINDAKİ SİYASİ GELİŞMELER

- XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Fransa, Rusya, Avusturya, İspanya, Lehistan, Venedik ve Safevi devleti gibi stratejik rakipleri olmuştur.

1.2. UZUN SAVAŞLARDAN DİPLOMASİYE

- Avrupa'da Habsburg Hanedanlığı Mohaç Zaferi sonrası Osmanlı Devleti ile karşı karşıya gelmiştir.
- Habsburg İmparatorluğu'nun İngiltere ve Fransa gibi millî monarşilerle giriştiği mücadeleler, yeni bir mezhep olarak Protestanlığın yayılması, Osmanlıların siyasi ve ekonomik ilişkilerinde belirleyici olmuştur.
- Orta Avrupa'da Habsburglar başka Doğuda Safeviler, Osmanlılara karşı mücadele vermiştir.
- 1578'de başlayıp 1590'a kadar sürecek olan yıpratıcı Safevi savaşları, Osmanlıların Batı'daki sorunlarla ilgilenmesini engellemiştir.
- Kuzeyde de yeni bir güç olarak Rusya ortaya çıkmıştır.
- Osmanlılar, XVI. yüzyılın sonunda Fransa ve İngiltere'nin İspanyol hâkimiyetine girmesini engelleyecek politikalar izlemiştir.
- Venedik'in tarafsızlığını koruması, bölgede Osmanlılar için çok elverişli bir ortam oluşturmuştur.

Osmanlı-Avusturya İlişkileri

- Osmanlı Devleti'ne ödemesi gereken vergiyi ödememesi ve sınır boylarında yaşanan saldırılar nedeniyle Avusturya'ya 1593'te başlayan geniş bir cephede on dört yıl sürecek olan savaşlar başlamıştır.
- Osmanlı Devleti'nin Avusturya'ya savaş ilan etmesi üzerine papanın faaliyetleri sonucunda Avusturya, Erdel Prensiği, Eflâk ve Boğdan voyvodalıkları ile Lehistan gibi devletlerarasında Osmanlı'ya karşı bir Haçlı İttifakı oluşturulmuştur.
- 1594'te Viyana yolunda stratejik önemi olan Yanıkkale alınmışsa da Haçlı İttifakı karşı saldırıya geçmiş ve Estergon Kalesi'ni ele geçirmiştir.
- Kanuni Dönemi'nde kuşatılan ancak alınamayan Eğri Kalesi'nin fethinden sonra 1596'da, Haçova'da yapılan meydan savaşında Osmanlılar, Avusturya ve Erdel'in oluşturduğu müttefik orduya karşı büyük bir zafer kazanmıştır.
- Avusturya'nın, Macar topraklarındaki isyanlarla uğraşması ve Osmanlı Devleti'nin de doğuda Safeviler ile mücadeleye devam etmesi üzerine iki devlet arasında 1606 Zitvatorok Antlaşması yapılmıştır.
- Zitvatorok Antlaşması, Osmanlı Devleti'ne dış politikada prestij kaybettirmiştir.
- Bu süreçte dışarda Safeviler ve Avusturya, içerde de Celâli İsyanları ile uğraşan Osmanlılar, üç cephede birden mücadele etmek zorunda kalmıştır.
- Bu durum Osmanlı'nın uzun vadeli planlar yerine günü kurtarmaya yönelik pratik ve kısa vadeli siyaset üretmesine neden olmuştur.

Osmanlı-Lehistan ve Rusya İlişkileri

- Osmanlı Devleti ile Lehistan ilişkilerin bozulmasında Kırım hanının, Lehistan topraklarına seferler yapması ve Eflâk ve Boğdan'daki Osmanlı egemenliğine karşı Lehistan'ın bazı girişimlerde bulunması etkili olmuştur.
- İki devlet arasındaki bu sorunlar yüzünden Sultan II. Osman (Genç Osman) Lehistan üzerine sefere çıkmıştır.
- Hotin Seferi olarak bilinen bu sefer, Lehistan'ın barış isteğiyle sonuçlanmış ve Kanuni Dönemi'ndeki sınırlar esas alınmıştır.
- IV. Mehmed Dönemi'nde Osmanlı Devleti ile Lehistan ilişkileri Leh-Rus ittifakı nedeni ile tekrar bozulmuştur.
- IV. Mehmed, Lehistan üzerine sefere çıkarak Kamanıçe'yi fethetti ve Podolya'ya hâkim oldu.
- 1672 yılında Bucaş ve 1676'daki Zoravna Antlaşmalarıyla Podolya ile Kamanıçe Osmanlı Devleti'ne, Ukrayna da Osmanlı himayesindeki Kazaklara bırakıldı.

- Osmanlı himayesinde Ukrayna'yı yöneten Kazak beyinin, Rusya'ya yanaşması nedeniyle Rusya üzerine Çehrin Seferi'ne çıkıldı.
- Osmanlı ordusunun bazı önemli kaleleri fethetmesi üzerine Rusya barış istedi ve 1681'de Rusya ile Osmanlı Devleti arasındaki ilk antlaşma olan Bahçesaray Antlaşması yapıldı.

Osmanlı-Venedik İlişkileri

- Osmanlı Devleti'nin XVII. yüzyılda karşı karşıya kaldığı bir diğer stratejik tehdit de Venedik'ti.
- IV. Murad Dönemi'nde Venedik yönetimindeki Girit'in bir korsan yatağı hâline gelmesi nedeniyle Osmanlı-Venedik ilişkileri bozulmaya başlamıştı.
- Korsan faaliyetlerin artması sonucu Osmanlı donanması, 1645'te Girit'i kuşatmış ve 1669'da Girit Adası tamamen Osmanlı yönetimine geçmişti.

Osmanlı-İran İlişkileri

- Yavuz Sultan Selim'in 1514 Çaldıran Zaferi ile başlayan Osmanlı-Safevi mücadelesi, Kanuni Dönemi'nde Osmanlı Devleti'nin üstünlüğü ile devam etmiş ve 1555 Amasya Antlaşması ile iki devlet arasında barış süreci başlamıştır.
- Safevi Devleti, XVI. yüzyıl sonlarından itibaren Karadeniz kıyılarına çıkmak için tüm Kafkasya'yı ve Batı Türkistan'ı ele geçirmek isteyen bir politika gütmüştür.
- Osmanlı Devleti ise Kafkasya'yı ele geçirerek Hazar Denizi'ne ulaşmayı ve böylece hem Rusya'nın güneye inmesini hem de Safevilerin Kafkasya'ya ve Batı Türkistan'a doğru yayılmasını engellemek istemiştir.
- XVI-XVIII. yüzyıllar arasında Osmanlı-Safevi ilişkilerinin kaderini jeopolitik, ekonomik ve dinî faktörler belirlemiş ve bu faktörler iki devlet arasındaki ilişkilerde önemli rol oynamıştır.
- Lala Mustafa Paşa komutasında Gürcistan üzerine harekete geçen Osmanlı ordusu, 1578'de Çıldır'da Safevi birliklerini yenilgiye uğratmıştır.
- Kafkasya'ya hâkim olmak için 1583'e kadar devam eden mücadelelerden sonra Özdemiroğlu Osman Paşa, Beştepe mevkinde (Meşaleler Savaşı) İran ordusunu yenmiştir.
- 1585'te Tebriz'i, 1588'de de Karabağ'ı alan Osmanlılar; 1590'a kadar olan dönemde Gürcistan, Şirvan ve Dağıstan'ı ele geçirerek Hazar kıyılarına ulaşmıştır.
- 1590 yılında yapılan Ferhat Paşa Antlaşması ile Safeviler, Osmanlı üstünlüğünü tanımıştır.
- Bu antlaşmayla Tebriz, Karabağ, Gence, Gürcistan, Nihavend, Luristan ve Şehrizor Osmanlı idaresinde kalmıştır.
- Ferhat Paşa Antlaşması'ndan sonra Safeviler, Fransa ve Almanya ve Rus çarı ile ittifak kurmak istemiştir.
- Safeviler, Osmanlıların dışta Habsburglarla mücadelesini ve içte Celâli İsyanları'yla uğraşmasını fırsat bilerek Şirvan, Azerbaycan ve Gürcistan'ı geri almıştır.
- Anadolu'da devlet otoritesini yeniden kuran Sadrazam Kuyucu Murad Paşa'nın, Safeviler üzerine yürümesiyle Şah Abbas, Osmanlılardan barış istemiş ve sonuçta iki devlet arasında 1612 Nasuh Paşa Antlaşması imzalanmıştır.
- 1615'ten itibaren İran'ın antlaşma şartlarına uymaması nedeniyle iki devlet arasında savaş yeniden başlamış ve Şah Abbas'ın barış istemesi üzerine 1618'de Serav Antlaşması imzalanmıştır.
- Şah Abbas, Osmanlı Devleti'nde yaşanan isyanlardan faydalanarak 1623'te Bağdat'ı ve bütün Irak'ı Osmanlılardan geri almıştır.
- IV. Murad ordunun başına geçerek Safeviler üzerine yürümüş ve 1635'te Revan'ı, 1638'de de Bağdat'ı geri almıştır.
- Sonuçta iki devlet arasında 1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması imzalanmış ve bu antlaşmayla bugünkü Türkiye-İran sınırı belirlenmiştir.

Kutsal İttifak Osmanlılara Karşı

- Osmanlı Devleti, Köprülüler Dönemi'ndeki fetihlerle yeniden güç kazanmıştı.
- Fazıl Ahmed Paşa'dan sonra sadrazam olan Merzifonlu Kara Mustafa Paşa da fetihleri devam ettirmek istedi.
- Merzifonlu; Avusturya, Lehistan, Venedik ve Rusya ile ayrı ayrı yapılan savaşlarda elde edilen başarılarla güvenerek genişleme siyaseti gütmüştü.
- Orta Macaristan'da Protestan Macarların lideri konumundaki Tökeli İmre; Avusturya'ya karşı Osmanlı'dan yardım isteyince Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, Viyana üzerine sefere çıktı.
- Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa komutasında gönderilen ordu Viyana'yı ikinci kez kuşattıysa da (1683) kuşatma bozgunla sonuçlandı.
- Avusturya Kralı Leopold'un (Liopolt) Osmanlılara karşı yardım istemesi üzerine Lehistan, Venedik ve Alman

prenslikleri bu yardım talebine olumlu cevap verdi.

- Osmanlı ordusuna Tökeli İmre, Kırım Hanı, Erdel, Eflak ve Boğdan beyleri yardım ederken Avusturya ordusuna da Haçlı kuvvetleri yardım etti.
- İki ateş arasında kalan Osmanlı ordusu ağır bir mağlubiyet aldı.
- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, orduyu Belgrat'a çekti.
- Viyana Kuşatması'nın hezimetle sonuçlanmasının siyasi olduğu kadar idari, sosyal, ekonomik ve kültürel sonuçları da önemliydi.
- II. Viyana Kuşatması'nın başarısız olmasında Avusturya'ya gelen desteklerin yanında Viyana'nın dört taraftan kuşatılmayacak kadar büyük olması da etkili oldu.
- Viyana Kuşatması sonrasında Osmanlı Devleti'ni Avrupa'dan atma amacıyla papanın teşvikleriyle Avusturya, Rusya, Lehistan, Venedik ve Malta'nın yer aldığı Avrupa-Hristiyan birliği (Kutsal İttifak) oluşturuldu.
- Osmanlı Devleti, bu ittifakta yer alan devletler ile aynı anda savaşmak zorunda kaldı.
- 1691'de Salankamen'de ve 1697'de Zenta'da yenilgiye uğrayan Osmanlı Devleti, 1699 yılında Karlofça Antlaşması'nı imzalamak zorunda kaldı.
- Karlofça Antlaşması ile Kutsal İttifak'a karşı on altı yıl süren savaşlar sona erdi.
- Müzakerelere katılan Rus temsilci, tam yetkili olmadığı gerekçesiyle Karlofça Antlaşması'nı imzalamamıştır.
- Rusya ile 1700 tarihinde İstanbul Antlaşması yapılmıştır. Bu antlaşmaya göre Karadeniz kıyısındaki Azak Kalesi Rusya'ya bırakılmış ayrıca Ruslar İstanbul'da daimî elçi bulundurma hakkı kazanmıştır.

Karlofça Antlaşması Sonrası Dış Siyaset

- Osmanlı Devleti, Karlofça Antlaşması'ndan sonra Avrupalılar için tehlike olmaktan çıkmaya başlamıştır.
- Bu antlaşmadan sonra Osmanlı Devleti daha önceki dönemlerde önem vermediği İngiltere, Hollanda ve Fransa gibi Avrupalı devletlerin siyasetlerinin etkisinde kalmaya başlamış ve denge siyaseti izlemek zorunda kalmıştır.
- XVII. yüzyıldan sonra Protestanlar arasında da Haçlı zihniyeti zayıflamış ve İngiltere, İsveç, Hollanda gibi devletler; Osmanlılarla iyi ilişkiler kurma politikası izlemiştir.
- İngiltere ve Hollanda gibi sömürgecilik faaliyetlerine hız veren devletler için de Osmanlı Devleti ile iş birliği yapmak çok önemli hâle gelmiştir.
- Karlofça Antlaşması Osmanlı Devleti'nin Avrupa'dan çekilmesinin sadece bir başlangıcıdır.
- Avusturya ve diğer birçok Avrupa ülkesi için Osmanlı Devleti tehlikeli olmaktan çıkıp asıl tehlikenin Batı'da Fransa olduğu görüşü öne çıktı.
- Osmanlı Devleti'nin izlediği dış politikanın yeniden şekillenmesinde ve konjonktürel ittifaklar kurmasında da etkili oldu.
- Fransa, Osmanlı Devleti nezdinde giderek itibarını kaybetmeye başladı ve bu boşluğu İngiliz ve Hollandalılar doldurdu.
- Osmanlı Devleti'ne karşı yapılan Haçlı Seferleri yerini Osmanlı ticaretinden daha fazla imtiyaz kopartma yarışına bıraktı.
- Resmen olmasa bile fiilen Osmanlı Devleti Otuz yıl Savaşları'ndan sonra yapılan Westphalia Barışı'yla (1648) gelişen Avrupa diplomatik kurallarına göre eşit bir statüde temsil edildi.
- Osmanlı Devleti içişlerinde ekonomik sorunlarla karşılaştı.
- Müslümanların hâkim millet olduğu olgusu zedelendi.
- Osmanlı Devleti kötüye giden işlerini düzeltmenin yolunun klasik düzeni tesis etmekle mümkün olacağı düşüncesi yıkıldı.
- Osmanlı ıslahatları Avrupa ilham alınarak yapılmaya çalışıldı.
- Osmanlı Devleti'nin Karlofça'da kaybettiği toprakları geri alma düşüncesi 1718 Pasarofça Antlaşması'na kadar devam etmiştir.

1.3. OKYANUSLARIN ÖNEM KAZANMASI VE SÖMÜRGEÇİLİK FAALİYETLERİ

Değişen Denizcilik Stratejileri

- Coğrafi Keşifler sonrasında denizcilik faaliyetlerinin iç denizlerden okyanuslara taşınması, dünya siyasetini ve ticaretini etkiledi.
- Avrupalı güçlerden Portekizliler ve İspanyollar yeni yerler ve deniz yolları keşfederek sömürgeler oluşturdu.

- Portekizli tüccarlar, Batı Afrika'dan gemilerle köle taşıyan ilk Avrupalı devlet oldu.
- İngiltere, Hollanda, Fransa denizlerde askerî ve ekonomik faaliyetlere girişmesi ile yaşanan yoğun rekabete ayak uyduramayan İspanya ve Portekiz, yerini bu yeni güçlere terk etmek zorunda kaldı.
- İngiltere, XVII. yüzyılda İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'ni kurarak İngiliz sömürgeciliğinin ilk temelini attı.
- XVII. yüzyılda Hollanda Doğu Hindistan Şirketi'ni kuran Hollandalılar, Ümit Burnu'ndan Doğu Hint Adalarının ucuna kadar uzanan bölgede büyük bir sömürge imparatorluğu meydana getirdi.
- Fransa ise 1664'te Fransız Doğu Hindistan Şirketi'ni kurdu. İngiltere ve Hollanda şirketleriyle rekabet etmeyi amaçlayan Fransa, denizaşırı bölgelerde etkin olmaya çalıştı.
- Hollanda'nın dünyanın her yerinde ticaret yapmaya başlaması İngiltere'yi tedirgin etti ve XVII. yüzyıl sonlarına kadar İngiltere-Hollanda Savaşları yaşandı. Bu savaşlar sonucunda bazı kolonilerini İngilizlere kaptıran Hollanda'nın okyanuslardaki gücü zayıfladı.
- Amerika ve Afrika kıtaları ile Hindistan, Endonezya, Çin ve Uzak Doğu'da yer alan yüzlerce ada sömürgeleştirildi. Sömürgeci devletler Amerika kıtasından şeker, şeker kamışı, kahve, pirinç, çivit, pamuk, kürk, kereste gibi ürünleri Avrupa'ya taşıdı.

Osmanlı Denizciliğinde Kadırgadan Kalyona Geçiş

- XV. yüzyıl sonlarından itibaren okyanus gemiciliği gelişti ve XVI. yüzyıl sonundan itibaren Avrupalı devletler yelkenli gemilere geçtiler.
- Akdeniz'e gelen İngiltere ve Hollanda'nın kalyonları, kadırgalara üstünlük sağlayarak Akdeniz'e hâkim olmaya başlamıştı. Bu devletlerin gemilerini kiralayan Venedik, Girit'i kuşatan Osmanlı donanmasını engelleyerek denizde Osmanlılara karşı üstünlük sağlamayı başardı.
- Osmanlı kadırgalarının güçsüz kalması sonucunda Osmanlı devlet adamları kalyon inşasına karar verdi ve böylece kadırgadan kalyona geçiş süreci Osmanlı donanması için de başladı.

Osmanlı Devleti'nin Denizlerdeki Egemenliği Zayıflıyor

- XVI. yüzyılda Akdeniz'e hâkim olan Osmanlı deniz gücü, Fas'a kadar nüfuz sahasını genişletmiştir.
- Osmanlı, sınırları Atlas Okyanusu'na dayanmasına rağmen etkili bir okyanus siyaseti izlememiştir.
- 1645 Girit Seferi'ne kadar büyük çapta bir sefer için Akdeniz'e çıkmayan Osmanlılar, sadece sahilleri korumak amacıyla denizlere açılmıştır.
- Osmanlı'da, kalyonculuğun geliştirilmesinin etkisiyle 1685-1699 yılları arasındaki deniz savaşlarında başarılar elde edilse de karada Karlofça Antlaşması'yla sonuçlanan mağlubiyetler yaşanmıştı.
- Osmanlı donanması, Karlofça Antlaşması'yla Venedik'e verilen Mora'nın, 1718 Pasarofça Antlaşması'yla geri alınmasında önemli rol oynamıştı.
- 1717'de Venediklilerle yapılan üç deniz savaşını da Osmanlılar kazanmıştı.
- Osmanlı donanması, 1770 Çeşme yenilgisine kadar Akdeniz hâkimiyetini elinde tutmuştu.
- 1700 İstanbul Anlaşması'yla Azak Kalesi'ni ele geçirerek ilk defa Karadeniz'e çıkma fırsatı bulan Rusya, Osmanlıların Karadeniz'deki varlığı için tehdit oluşturdu.
- 1711'de Prut Savaşı'nın kazanılması ve Osmanlı donanmasının Karadeniz'deki faaliyetleri sonucunda Azak, yeniden geri alındı.
- Rusya'nın Osmanlı toprakları üzerindeki emelleri ve saldırgan politikalarının sonucunda 1768-1774 yılları arasındaki savaşta Ruslara ait bir donanma Baltık Denizi'nden yola çıkarak İngilizlerin yardımıyla Akdeniz'e geldi.
- İlk çatışmalardan sonra Çeşme Limanı'na çekilen Osmanlı donanması, ani bir saldırı ile Rus donanması tarafından yakıldı.
- Osmanlı donanması, Çeşme'de tarihinin ikinci büyük yenilgisini aldı.
- Çeşme Baskını'ndan sonra 1774-1789 arasında özellikle gemi inşasında önemli gelişmeler yaşandı.
- Baron de Tott (Baron dö Tot) isimli Fransız mühendis, donanmayı iyileştirme çalışmalarında görevlendirildi.
- Cezayirli Gazi Hasan Paşa tarafından, 1773 tarihinde, "Tersane Hendesehanesi" adıyla bugünkü Deniz Harp Okulunun temeli atıldı.

1.4. FETİHLERDEN SAVUNMAYA

- Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyılın başlarından itibaren Karlofça Antlaşması'yla kaybedilen toprakları geri almaya çalıştı.
- İstanbul Antlaşması'yla elde ettiği yerleri yeterli görmeyen Rusya, Avrupalı devletlerden Osmanlı Devleti'ne

yeniden savaş açılmasını istedi sonuç alamadı.

- Rusya, Osmanlı Devleti'yle tek başına savaşmayı göze alamadı ve Baltık Denizi'ne yöneldi.
- Rusya; XVIII. yüzyılda Lehistan, Avusturya, Prusya ve Danimarka ile birlikte Protestan ülkelerin lideri ve bölgenin en güçlü devleti olan İsveç'e savaş açtı.
- 1709'daki Poltova Savaşı'nda İsveç Kralı Rusya'ya yenilince yaralı olarak Osmanlı Devleti'ne sığınmak zorunda kaldı.
- İsveç ordusunu takip eden Rus kuvvetleri sınırı geçerek Osmanlı topraklarına girdi.
- Çar I. Petro, Osmanlı Devleti'ne karşı düşmanca bir tutum izledi.
- Osmanlı-Rus Savaşı başladı.
- 1711 yılında Sadrazam Baltacı Mehmet Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu ile Kırım kuvvetlerinin Prut Irmağı kıyısındaki hücumları karşısında direnemeyen Çar I. Petro ve ordusu kısa sürede kuşatıldı.
- Bunun üzerine zor durumda kalan Çar I. Petro barış istedi.
- Osmanlı ordusunda malzemenin yetersiz olması ve Rus ordusuna yardım gelebileceği endişesini taşıyan Baltacı Mehmet Paşa, Rusların barış teklifini kabul etti.
- 1711 yılında imzalanan Prut Antlaşması'na göre Ruslar işgal ettikleri topraklardan geri çekilecek, İstanbul Antlaşması sonrası yaptığı kale ve istihkâmları yıkacaktı.
- Rusya, Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmayacak ve Rus tüccarlar Osmanlı ülkesinde serbestçe ticaret yapabilecekti.
- İsveç Kralı XII. Şarl ise ülkesine dönecekti.
- Bu antlaşmayla Osmanlılar, İstanbul Antlaşması'yla kaybettiği yerleri geri aldı.
- Rusya'ya karşı Prut Antlaşması ile elde edilen üstünlük, Osmanlılarda Karlofça Antlaşması ile kaybedilen yerlerin geri alınabileceği inancını güçlendirdi.
- Karlofça Antlaşması ile Venedik'in eline geçen Mora ve Dalmaçya bölgelerini Osmanlı Devleti tekrar ele geçirmek istiyordu.
- Mora halkı Osmanlılardan Venedik'in zulümleri için yardım istedi.
- Osmanlı Devleti, 1714 yılında Venedik'e savaş ilan etti.
- Osmanlı ordusunun başarıları sonucu 1715 yılında Mora ve çevresindeki adalar Venedik'ten geri alındı.
- Osmanlı-Venedik Savaşı'na başlangıçta ses çıkarmayan Avusturya, sıranın kendine geleceğini düşündüğünden tarafsız kalmaktan vazgeçti.
- Avusturya, Venedik ile 1716 yılında ittifak antlaşması imzaladı.
- Sadrazam Ali Paşa Mora ve Girit adasını aldı.
- Avusturya bu olay üzerine Osmanlı Devletinin Karlofça Antlaşmasını bozduğu gerekçesi ile Osmanlı Devletine savaş açtı (1716).
- Avusturya Osmanlı Devletini yendi. Osmanlı ordusunun Petervaradin cephesinde başarısız olması üzerine Korfu Adası kuşatması kaldırıldı.
- Osmanlı Sadrazamı Damat İbrahim Paşa'nın barış isteği üzerine İngiliz ve Hollanda elçilerinin girişimiyle 1718'de Pasarofça Antlaşması imzalandı.
- Osmanlı Devleti, Karlofça ile kaybettiği yerleri geri alma umutlarını kaybetti ve Avrupa'da mevcut topraklarını korumaya yönelik savunma esaslı bir siyaset izlemeye başladı.
- 1733'te Avusturya ve Rusya, Osmanlı Devleti'ne karşı gizli bir ittifak antlaşması yaptı.
- Osmanlı topraklarını kendi aralarında paylaştılar.
- 1736'da Rusya'ya savaş ilan etti, başlangıçta Osmanlı ordusuna üstünlük kurarak Kırım, Azak ve Özi'yi işgal etti.
- Avusturya da Eflâk, Sırbistan ve Bosna'ya saldırarak Osmanlı topraklarında ilerlemeye başlamıştı.
- Karşı saldırıya geçen Osmanlı ordusu, Semendire ve Belgrad'ı Osmanlıların almasıyla Avusturya barış istemek zorunda kalmış ve 1739'da Belgrad Antlaşması imzalanmıştı.
- Bu antlaşmayla Avusturya, Pasarofça Antlaşması'yla aldığı yerleri Osmanlı Devleti'ne geri vermek zorunda kaldı.

Doğuda Mücadele ve Safevilerin Sonu

- Doğu sınırında Şah II. Tahmasb Osmanlı Devleti'nden Rus tehlikesine karşı yardım istedi.
- Kafkasya'ya kadar ilerleyen Osmanlı ordusu ile Rus ordusu karşı karşıya geldi.
- İki ülke arasındaki gergin ortam, Fransa tarafından giderildi ve Osmanlı Devleti ile Rusya arasında 1724'te İstanbul'da İran Mukasemenâmesi (İstanbul Antlaşması) adıyla bir antlaşma imzalandı.
- Bu antlaşma ile İran'ın kuzeydeki toprakları Osmanlı ve Rusya arasında paylaşıldı.

- Osmanlı Devleti ile Rusya arasında paylaştıran İstanbul Antlaşması (1724), Safeviler tarafından tepkiyle karşılandı.
- Bölgede Osmanlı Devleti'ne karşı Kartli ve Karabağ Ermeni isyanları çıktı.
- 1725'te Osmanlı Devleti ile İran arasında cereyan eden siyasi gerginlik 1726'da savaşa dönüştü.
- 1729 yılında İsfahan'ı ele geçiren Nadir Han Safevilerin başına geçmesiyle ülke içinde birlik sağlandı.
- Nadir Han, Herat ve çevresinde Afganlarla mücadele etti.
- Osmanlı kuvvetleri 1731'de Hamedan yakınlarındaki Kurucan mevkiinde Safevî kuvvetlerini bozguna uğrattı.
- 1732'de imzalanan Ahmet Paşa Antlaşması ile Aras Nehri'nin kuzeyindeki Azerbaycan toprakları Osmanlılara kalırken, Tebriz, Kirmanşah, Hamedan ve Luristan İran'a bırakıldı.
- Nadir Han 1733'te Bağdat seferine çıktı ve Osmanlı kuvvetlerini mağlup ederek Kerkük, Necef ve Kerbela'yı ele geçirdi.
- Arpaçay Muharebesi'nde (1735) Osmanlı kuvvetleri mağlup oldu.
- Revan, Tiflis ve Gence Nadir Han'ın eline geçti.
- Şah III. Abbas'ı tahttan indirdi.
- Nadir Han kendisini İran Şahı ilan ettirdi, adına hutbe okutup, sikke kestirip hanedanlığını kurdu.
- Böylece Safevi Devleti son bulup yerine Afşar Hanedanlığı kuruldu.
- Osmanlı Devleti ile İran arasında 1737 yılında başlayan uzun mücadelelerden herhangi bir sonuç alınamaması üzerine 1746 yılında iki devlet arasında Kasr-ı Şirin Antlaşması şartlarını içeren Kerden Antlaşması imzalandı.
- XVIII. yüzyılda Osmanlı-İran arasında yaşanan son savaşlar İran'ın başına geçen Kerim Han Dönemi'nde 1775'te Basra'yı işgal edip Bağdat ve çevresini yağmalaması üzerine yeniden başladı.
- İran bu savaşlar sırasında hem Osmanlı Devleti'ne kaptırdığı toprakları hem de Rusya'ya bıraktığı Azerbaycan'ı geri aldı.
- Savaşlar Osmanlı birliklerinin karşı taarruza geçerek Basra'yı geri almasıyla sona erdi (1779).

Osmanlı-Rus Savaşı (1768-1774)

- XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki mücadelelerde genelde Osmanlı Devleti barışın devamından yanaiken Rusya, saldırgan bir politika izlemiştir.
- Rusya'nın komşu devletlere karşı takip ettiği saldırgan politika ve yayılcı siyaset önce Balkanlarda kendini göstermiş ve Rusya, Lehistan üzerinde hâkimiyet kurmaya çalışmıştır.
- Leh milliyetçileri, Osmanlı Devleti'nden yardım ve himaye istemiştir.
- Rusların yayılcı politikalarından rahatsız olan Kırım hanı da Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya karşı harekete geçmesini istemiştir.
- Rusya'ya 1768'de sefer yapılmasına karar verilmiştir.
- Rusların, Osmanlı Devleti'ne ait Balta kasabasına saldırması sonrası Kırım Hanı, Kırım Giray'ın 1769'daki seferi ile savaş başlamıştır.
- Kırım Giray'ın ölümü üzerine yerine geçen Devlet Giray, Osmanlı Devleti'ne destek olmak bir yana Kırım'da bile düzeni sağlayamamıştır.
- Sadrazam Mehmed Emin Paşa'nın ordunun sevk ve idaresindeki yetersizliği, gerekli erzak hazırlığının yapılmaması, askerlerin maaşlarının zamanında ödenmemesi gibi sebepler de Osmanlı kuvvetlerini zor duruma sokmuştur.
- Rus ordusu Ukrayna, Azak ve Kafkaslar üzerinden üç cepheden saldırmak için plan yapmıştır.
- Rusya, Balkanlardaki Ortodoksları da kışkırtmaya çalışarak Sırbistan, Karadağ ile Eflâk ve Boğdan'da ayaklanmalar tertip etmiştir.
- 1769-1770 kışında Rus orduları, Tuna'ya kadar ilerlemiş ve Eflâk ile Boğdan'ın merkezi durumunda olan Bükreş'i işgal etmiştir.
- Osmanlı donanmasının imha edilmesi üzerine Rus donanması, Akdeniz ve Ege'de daha rahat bir şekilde faaliyetlerini sürdürmeye başlamıştır.
- Korumasız kalan Çanakkale Boğazı abluka altına alınmış ve İstanbul tehdit edilmiştir.
- Rus donanmasının Çeşme Baskını'ndan, 1774'e kadar Akdeniz'de ve Ege'de gösterdiği faaliyetler, Küçük Kaynarca Antlaşması'nın imzalanmasında önemli bir etken olmuştur.

Küçük Kaynarca Antlaşması (1774)

- 1774'te imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması, Osmanlı Devleti'nin imzaladığı en ağır antlaşmalardan biri olmuştur.
- 28 maddeden oluşan antlaşma, öncelikli olarak Kırım'ın Osmanlı Devleti'yle olan bağlılığına son vermiş, Kırım'ı

müstakil bir hanlık hâline getirmiş ve böylece Kırım, Osmanlı Devleti'nin himayesinden çıkmıştır.

- Rus ticaret gemileri boğazları kullanacak, Karadeniz ve Akdeniz'de serbestçe dolaşabilecekti.
- Ruslar, diğer devletlere verilen imtiyazlardan istifade edecek, gerekli yerlerde konsolosluklar açabilecekti.
- Kafkaslardaki kuvvetlerini geri çeken Rusya, savaş boyunca işgal ettiği Eflâk ve Boğdan'ı Osmanlı'ya geri vermiştir.
- Kili ve Akkirman gibi kaleler ile Akdeniz'de ele geçirdiği yerleri de Osmanlı'ya iade etmeyi kabul etmiştir.
- Rusların İstanbul'da daimî bir orta elçi bulundurmasına ve bir Ortodoks Kilisesi inşasına izin verilmiş ayrıca Rusya bu kilisenin himayesini üstlenmiştir.
- Ruslar, kutsal yerleri serbestçe ziyaret edebilmiştir.
- Osmanlı Devleti 4,5 milyon ruble tazminat ödemiştir.
- Osmanlı Devleti'nin Dinyeper ile Bug ırmakları arasındaki geniş topraklardan çekilmesiyle Karadeniz, Türk Gölü olmaktan çıkmıştır. Karadeniz'deki hâkimiyet sona ermiştir.